

ИНСТИТУЦИОНАЛНО-ПРАВНИ ОКВИР И ПОЛИТИЧКО-ПРАВНА СПЕЦИФИЧНОСТ УСТАВНОГ СУДА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

Сажетак

Овај рад посвећен је Уставном суду Босне и Херцеговине као институцији коју уводи Анекс 4 Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини, познатији као Устав Босне и Херцеговине. У оквиру овог рада покушаћемо да приближито читаоцу основне теоријске чињенице о уставно-судском систему Босне и Херцеговине, а затим на основу тога, потпуну пажњу ћемо посветити Уставном суду Босне и Херцеговине и свим његовим специфичностима и проблемима, полазећи од његовог настанка, затим његових актуелних тегоба, и на крају, упутити конструктивну критику на све горе наведено и помоћу те критике поставити питања за могућа решења за Уставни суд Босне и Херцеговине, а самим тим и Босну и Херцеговину.

Такође, кроз читав рад, освртаћемо се на Дејтонски мировни споразум како бисмо читаоцу приближили извор проблематике уставног судства у Босни и Херцеговини, полазећи од проблема који се тичу основних теоријских и упоредно-правних карактеристика уставних судова уопште, као што су састав, бројност судија, начин одлучивања и слично. Истовремено, у раду ће се наћи и посебна анализа једне од најспорнијих одлука Уставног суда Босне и Херцеговине како би читаоцу приближили практичан значај так-

* Аутор је студент основних академских студија на Правном факултету Универзитета у Београду. Електронска адреса аутора: bojicmaksim00@gmail.com. ORCID: 0009-0005-4067-0599.

** Рад је претходно изложен у виду усменог саопштења под истим називом на студентској конференцији „Савремени изазови позитивног права“ на Правном факултету Универзитета у Београду, 28. маја 2026.

вих правних аката, као и њихов својеврстан политички утицај на актуелне правно-политичке прилике у Босни и Херцеговини.

Кључне речи: Устав Босне и Херцеговине, Општи оквирни споразум за мир у Босни и Херцеговини, Уставни суд Босне и Херцеговине, уставно судство, Правила Уставног суда Босне и Херцеговине.

1. НАСТАНАК МОДЕРНЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ И ЊЕНОГ УСТАВНОГ СУДСТВА

Босна и Херцеговина, каква постоји и данас, барем у својим основним контурама, рођена је у ваздухопловној бази Рајт Петерсон у Дејтону, једном од већих градова савезне државе Охајо (САД), а заједно са њом и Устав Босне и Херцеговине. Чињеница да је Устав Босне и Херцеговине настао управо у ваздухопловној бази, и данас изазива интересовање многих аутора уставноправне науке који је користе као основно оруђе да објасне читаоцима атмосферу и дух таквог устава. Тако је Ратко Марковић говорио да Босна и Херцеговина: „од свог настанка до данас више лебди у ваздуху него што чврсто стоји на земљи“ (Марковић 2017). Са друге стране, чињеница да је Устав Босне и Херцеговине настао као део мировног споразума упућује на закључак да је за преговараче у Дејтону суштина Устава била заснована на условима под којима су стране биле спремне да положи оружје (Davies, Zulueta-Fuelscher, Welikala, Bisarva & Bell, 2015). Нажалост, данас постаје јасније да је ова игра речи професора Марковића заиста истина, те аналогно самој Босни и Херцеговини, Устав Босне и Херцеговине остао је да лебди у ваздушном простору изнад базе Рајт Петерсон, негде на потезу између међународног интервенционизма, као понекад заиста нужне појаве у међународном праву, и практичног живота и имплементације коју један Устав заслужује.

Када је реч о Уставном суду Босне и Херцеговине, по први пут помиње се у оквиру Њујоршких принципа из 26. септембра 1995. године као својеврсног наставка на договорене основне принципе у Женеви 8. септембра 1995. године. Тако тачка 6.4. договорених основних принципа предвиђа да ће се основати: „Уставни суд с надлежношћу да одлучује о питањима која настају из Устава Босне и Херцеговине ревидираног у складу са свим договореним основним принципима“ (тач. 6.4.). Оваква обећавајућа одредба Њујоршких

принципа дала је подлогу за даљи текст садржан у Анексу 4 мировног споразума који се тиче Уставног суда Босне и Херцеговине, који због своје специфичности и неконвенционалности оставља простор за анализу и дискусију.

Устав Босне и Херцеговине установљава Уставни суд у свом шестом члану, пред сам крај устава, што је по упоредној традицији и логици ствари узима за конвенционално и уобичајено. Међутим, сам текст поменутог члана показује се као не тако уобичајен и, лаички речено, чудан. Члан шест има четири става: 1. *Састав*, 2. *Процедуре*, 3. *Права* и 4. *Одлуке* који су исписани на свега две стране. Први став који говори о саставу Уставног суда Босне и Херцеговине показао се као најспорнији, како са стране политике, тако и са стране правне науке и питања суверенитета такве Дејтонске Босне и Херцеговине. Наиме, његов почетак је сасвим уобичајен, те он чврсто прописује: „Уставни суд Босне и Херцеговине ће имати девет чланова“ (Устав Босне и Херцеговине чл. 6. ст. 1.). Бројност од девет судија у Уставном суду, у компаративној пракси европских устројстава уставних судова, показала се ни више ни мање него као идеална, што наводи на закључак да је оваква одредба свакако у „европском тренду“ (Venice Commission 1997), ако не и испред свога времена. Оваква бројност дакле испуњава све захтеве за тзв. оптималну ефикасност, узевши у обзир некакав европски стандард: седам до петнаест судија, а на један изузетно споран и опасан начин, испуњава и захтеве теорија репрезентативности. Ипак, са друге стране, треба узети у обзир одређене предности већег уставног суда, који би у одређеном контексту представљао боље решење за Босну и Херцеговину. Поред повећане ефикасности и компетентности коју носи већи уставни суд, „највећа предност већег уставног суда јесте у томе што је теже креирати већину неопходну за доношење одлука, а то значи да је готово неизводљиво да се утицајем на поједине судије омогући доношење одлука које одговарају одређеним спољним чиниоцима“ (Петров 2025). У самом почетку наиме, све делује у реду, те став 1 каже: „Четири члана ће бирати Представнички дом Федерације, а два члана Народна скупштина Републике Српске“ (Устав Босне и Херцеговине чл. 6. ст. 1.). Наравно, овде није реч о дискриминацији или пак мајоризацији Републике Српске као ентитета, већ овакво решење произилази из конститутивности народа Босне и Херцеговине, те је сасвим интуитивно и јасно да су две трећине судија које бира Федерација Босне и Херцеговине намењене за равноправну

поделу између Бошњака и Хрвата као конститутивних народа који већински и чине тај ентитет. Оно што је у овом ставу спорно, налази се у наставку ове одредбе: „Остала три члана изабраће Предсједник Европског суда за људска права након консултација са Предсједништвом“ (Устав Босне и Херцеговине чл. 6. ст. 1.). Ова одредба се, гледано из данашње перспективе, показала као толико спорна и опасна, да је постала темељ свих политичких сукоба у Босни и Херцеговини од ступања на снагу Устава Босне и Херцеговине па све до данас, а истовремено покренула лавину правних мишљења и коментара који, са једне стране, сматрају да она задире у сам суверенитет Босне и Херцеговине, а са друге стране, представља гарант мира, стабилности и просперитета. Оно што је овде посебно важно нагласити, већ у уводном делу рада, јесте чињеница да сам Устав БиХ предвиђа и јасно указује на могућност промене оваквог *sui generis* система избора судија Уставног суда БиХ. Реч је о ставу 1 (г) члана VI Устава БиХ који гласи: „За наименовања послје пет година од првог наименовања судија, Парламентарна скупштина може да законом одреди друге методе избора судија које је изабрао Предсједник Европског суда за људска права“ (Устав Босне и Херцеговине чл. 6. ст. 1). Узевши у обзир такав значај и важност коју ова одредба са собом носи, одлучили смо јој посветити посебну пажњу у другом делу овог рада који се бави актуелним тегобама Уставног суда Босне и Херцеговине.

Након таквог изненађења које се налази у самој сржи уставног текста, члан VI став 1 наставља са даљим дефинисањем састава Уставног суда. Тако став 1 (б) прописује субјективне и објективне карактеристике које судија Уставног суда Босне и Херцеговине треба да има. Тако сам почетак става 1 (б) у Устав Босне и Херцеговине инкорпорира једну устаљену и општеприхваћену клаузулу: „Судије ће бити истакнути правници високог моралног угледа“ (Устав Босне и Херцеговине чл. 6. ст. 1.). Иако се по први пут ова клаузула помиње у вези са широко познатим Уставним судом Аустрије из 1920. године, њени корени сежу из периода 19. века као покушај да се сузбије постављање послушних и нестручних лица на високе позиције, не само у судству већ и у осталим државним органима. Ипак, суштина ове клаузуле произилази управо из устројства уставног судства Аустрије и Ханса Келзена, који су, полазећи од идеје да чувари устава морају имати, условно речено, јаче квалификације него обичне судије, поставили узор за сва слична решења будућих

устава у Европи (Kelsen 1929). „Прописивањем ових услова УСБиХ се одлучио искључиво за „правнички“ суд, што, уосталом, одговара југословенској уставносудској традицији. Иначе, сам Устав БиХ не прописује даље услове за избор судија УСБиХ како у погледу старосне доби, тако и у погледу минималног професионалног искуства“ (Ademović 2012). Наставак става 1 (б) говори, пак, о објективним карактеристикама судија Уставног суда: „Сваки гласач са правом избора који има такве квалификације може да буде судија Уставног суда. Судије које изабере Предсједник Европског суда за људска права неће бити грађани Босне и Херцеговине нити било које сусједне државе“. (Устав Босне и Херцеговине чл. 6. ст. 1.) Иако на први поглед остатак става 1 (б) делује противречно и поприлично наивно за устав једне земље, то треба занемарити с обзиром на јасно надовезивање овог става на спорни став 1 (а) о коме је већ било речи. Међутим, став 1 (б) проширује став 1 (а), те тако даје потпуну слику горе наведене проблематике састава Уставног суда Босне и Херцеговине. С обзиром на то да су ова два става суштински нераздвојна за објашњавање проблематике састава Уставног суда Босне и Херцеговине, заједно ћемо их описати у другом делу овог рада.

Став 1 (в) члана VI Устава Босне и Херцеговине који следи горе наведене ставове, уређује трајање мандата судија Уставног суда Босне и Херцеговине: „Мандат првих наименованих судија трајаће пет година, уколико не поднесу оставку или их, из неког разлога, остале судије не смијене консензусом. Прве наименоване судије неће моћи да буду поново биране. Мандат касније наименованих судија биће до 70 година старости, уколико не поднесу оставку или их, због неких разлога, остале судије не смијене консензусом.“ (Устав Босне и Херцеговине чл. 6. ст. 1.) Прва неуобичајеност ове одредбе произилази из чињенице да она прави разлику између првих наименованих судија и касније наименованих судија према трајању њиховог мандата и могућности реизбора. Овакво решење је резултат чињенице да је Устав Босне и Херцеговине заправо Анекс 4 Дејтонског мировног споразума, те оправдање таквог решења лежи у потреби да се, пре свега, успостави дуготрајан мир у Босни и Херцеговини и створи одговарајући институционални оквир за сузбијање могућих сукоба између три конститутивна народа (Dayton Accords. In Encyclopaedia Britannica). Ипак, остаје питање, да ли је принцип „боље спречити него лечити“ у сваком делу устава реали-

зован онако како је замишљен – као својеврсна прелазна фаза која представља оруђе за одржавање мира, како је то предвиђено у овом ставу. Када је реч о трајању мандата судије Уставног суда Босне и Херцеговине, Устав Босне и Херцеговине припада групи ретких устава који одређују сталност функције судије уставног суда. Дакле, мандат судије Уставног суда Босне и Херцеговине није временски ограничен, као у већини европских земаља, већ траје до навршених 70 година живота. Уставно-правна теорија фаворизује временски ограничен мандат судија с обзиром на бројне позитивне ефекте таквог устројства, а један од таквих ефеката свакако јесте и парцијално обнављање уставног суда.

На крају става 1 налази се став 1 (г), који на одговарајући начин ствара институционални оквир за превазилажење овог првобитно замишљеног састава Уставног суда Босне и Херцеговине и стога има изузетну важност. Став 1 (г) гласи: „За наименовања послје пет година од првог наименовања судија, Парламентарна скупштина може да законом одреди друге методе избора судија које је изабрао Предсједник Европског суда за људска права“ (Устав Босне и Херцеговине чл. 6. ст. 1.). Из овог става недвосмислено се може закључити да је присуство страних судија у Уставном суду Босне и Херцеговине било замишљено управо као прелазна фаза намењена превазилажењу институционалних сукоба, све док се мир у Босни и Херцеговини не спроведе у потпуности. Ипак, са друге стране, ова одредба се може посматрати и као супсидијарна, те да је примат оваквог састава Уставног суда Босне и Херцеговине, као и ОХР-а, одржавање мира и институционална гаранција која треба непоколебљиво пратити Босну и Херцеговину све до њеног уласка у Европску Унију, као једног од основних политичких циљева Босне и Херцеговине. Међутим, такво поређење постаје поприлично незахвално имајући у виду оно што је ОХР постао данас, на челу са Кристијаном Шмитом који, за разлику од његових седам претходника, као својеврстан осми путник није изабран у складу са Анексом 10 Дејтонског мировног споразума, већ на основу ПИК-а, тела које је накнадно успостављено мимо Дејтонског мировног споразума и Устава БиХ (Николић и Петров). Било како било, остаје нејасно зашто би један устав овластио законодавну власт да, свега пет година након успостављања једног решења, суштински измени то решење, ако је оно било намењено да траје дуже од пет година. Поврх тога, нејасно је зашто би уставотворац уопште издвојио овај

став на сам крај, ако његова намера није била усмерена управо ка томе да изнад њега наведене одредбе не теже променама.

Став 2 члана VI Устава Босне и Херцеговине регулише процедуре Уставног суда Босне и Херцеговине. Тако став 2 (а) гласи: „Већина свих чланова Суда представљаће кворум“ што, другим речима, значи да Уставни суд Босне и Херцеговине, као гарант мира и чувар устава који, не само што обухвата сва три конститутивна народа, већ иде корак даље и уврштава међународне актере како би по сваку цену спречио настајање сукоба – одлуке доноси простом, натполовичном већином. Поставља се питање зашто правила о процедурама у Уставном суду не прате иста правила других државних органа која произилазе из *sui generis* природе дејтонске Босне и Херцеговине, која у најмању руку захтева квалификовано одлучивање. Представнички дом Парламентарне скупштине БиХ познаје такозвани „кворум са ентитетском већином“ који иако је изузетно спор, по свим својим карактеристикама одговара захтевима конститутивности народа и стварања заједничког компромиса. У сврху употпуњавања овог рада, обавио сам интервју са бившим послаником Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине Бориславом Бојићем, који је истакао: „Кворум са ентитетском већином се врло брзо прихватио међу посланицима те је на својеврстан начин представљао дух Представничког дома и његово основно обиљежје које га и данас разликује од других система одлучивања у свијету. У случају да се на тај начин није могла постићи сагласност, постојали су други механизми којима се полако али сигурно долазило до најповољнијих рјешења за Босну и Херцеговину и њене конститутивне народе“. Питање кворума у Уставном суду Босне и Херцеговине испоставило се повезано са питањем страних судија. Наиме, судије које именује Председник Европског суда за људска права су у многим ситуацијама, условно речено, „искористиле“ потребну натполовичну већину како би оствариле интересе међународне заједнице а који истовремено одговарају једном од три конститутивна народа. Тако се већина спорних одлука Уставног суда готово увек доноси већином пет према четири, а међу пет судија у већини су готово увек троје страних судија и двоје судија припадника истог конститутивног народа. „О томе најбоље говори уставна криза у вези са питањем имовине ентитета и покушајима да се она претвори у имовину БиХ, као и уставна криза настала након што је 2022. године већина судија у Уставном

суду одлучила да без неопходног састава суда врши уставне надлежности“ (Тадић 2025) Следеће сродно питање тиче се намере уставотворца. Као што је познато, Устав Босне и Херцеговине писан је под строгим присмотром и утицајем међународне заједнице, а пре свега Сједињених Америчких Држава. С једне стране, могуће је да изостављање кворума са ентитетском већином представља израз поверења у непристрасност страних судија и њихову романтизацију. С друге стране, посматрано из перспективе да је сам састав Уставног суда предвиђен као пролазно решење, о чему је већ било речи у раду, могло би се доћи до закључка да је прописана проста већина намењена будућем уставном суду без странаца који би настао у складу са чланом VI став 1 (г) Устава Босне и Херцеговине.

Став 2 (б) даље прописује: „Суд ће усвојити своја правила суда већином свих чланова. Суд ће држати јавне расправе и издаваће образложење својих одлука, које ће се објављивати“. Овде се по први пут помињу изузетно занимљива и у неку руку спорна „правила суда“, као и образложења одлука. Обе ове теме биће обухваћене у другом делу рада.

Наредни став члана VI тиче се права, односно надлежности Уставног суда Босне и Херцеговине. Тако према овим одредбама, Уставни суд има три изворне надлежности које се даље могу разложити и посебно сагледати.

Прво, Уставни суд Босне и Херцеговине има искључиву надлежност да одлучује о споровима који настају по Уставу Босне и Херцеговине између Ентитета или између Босне и Херцеговине и једног или оба Ентитета, или између институција Босне и Херцеговине, што обухвата али не искључује питања: Да ли је одлука једног Ентитета да успостави специјалне односе са суседном земљом у складу са овим Уставом, укључујући ту одредбе које се односе на суверенитет и територијални интегритет Босне и Херцеговине. И да ли је нека одредба устава или закона неког од Ентитета у складу са овим Уставом.

Захтеве за покретање спорова могу покретати „само чланови Председништва, председавајући Савјета министара, председавајући или замјеник председавајућег било којег вијећа Парламентарне скупштине, једна четвртина чланова било којег вијећа Парламентарне скупштине или једна четвртина било ког законодавног вијећа неког ентитета“ (Устав Босне и Херцеговине чл. 6. ст. 3.)

Друго, Уставни суд има и апелациону надлежност над питањима по овом Уставу, која проистичу из пресуде сваког суда у БиХ. (Устав Босне и Херцеговине чл. 6. ст. 3.)

И треће, Уставни суд има надлежност у питањима која му упути било који суд у БиХ, а односи се на то да ли је закон на чијој ваљаности почива његова одлука сагласан са овим Уставом, Европском конвенцијом и њеним протоколима или са законима БиХ; или у погледу постојања или дјелокруга неког општег правила међународног јавног права које је од значаја за одлуку тог суда. (Устав Босне и Херцеговине чл. 6. ст. 3.)

Неки аутори, попут већ поменутог Недима Адемовића, даље рашчлањују горе наведене надлежности уставног суда на: 1) Органске спорове – члан VI/3.а) Устава БиХ, 2) Апстрактну оцену уставности – члан VI/3.а) Устава БиХ, 3) Оцену уставности специјалних паралелних веза ентитета са сусједним државама – члан VI/3.а) Устава БиХ, 4) Апелациону надлежност – члан VI/3.б) Устава БиХ, 5) Заштиту статуса ДББиХ – члан VI/4 Устава БиХ и, 6) Конкретну оцену уставности – члан VI/3.ц) Устава БиХ.

Аутор овде посебно наглашава да уставни текст може погрешно навести на закључак да су оцена уставности специјалних паралелних веза и апстрактна оцена уставности на неки начин видови органских спорова између ентитета или између БиХ и једног или оба ентитета, те између институција БиХ. Стога вреди нагласити да су то три одвојене надлежности, типичне за уставно судство, које имају своје одвојене карактеристике и правила. (Ademović 2012)

Ипак, поред горе наведених, постоји још једна неизоставна надлежност која представља још једну специфичност политичког система дејтонске Босне и Херцеговине. Реч је о одлучивању у случају покретања питања виталног националног интереса у Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине, који је прописан чланом IV става 3 (б) Устава Босне и Херцеговине. Наиме, према уставној дефиницији, представници једног конститутивног народа могу неку одлуку Парламентарне скупштине оценити као деструктивну по виталне националне интересе свога народа већином гласова представника тог народа у Дому народа Парламентарне скупштине. Уставни суд у том случају одлучује тек као крајња инстанца, јер претходно заједничка комисија од три делегата, од којих је сваки изабран из редова српских, бошњачких односно хрватских

делегата Дома народа, покушава решити спор о томе да ли је неко питање деструктивно по витални национални интерес у року од пет дана. Тек ако та комисија не реши сукоб, о питању одлучује Уставни суд. Поступак пред Уставним судом је хитан, а предмет се испитује у три корака (Правила Уставног суда Босне и Херцеговине чл. 25. ст. 1.): 1) Да ли је испоштована процедура прописана у члану IV Устава Босне и Херцеговине, 2) Ако јесте, да ли се одлука тиче виталног националног интереса, 3) Ако јесте, да ли је повређен витални национални интерес

Ту одлуку Уставног суда свакако мора усвојити Дом народа Парламентарне скупштине БиХ, али то није у складу са темом овог рада.

Било како било, право сваког народа да се, посредно преко својих представника, позове на витални национални интерес једно је од ретких решења Устава Босне и Херцеговине које не заслужује критику. Уставотворац је, свестан важности конститутивних народа и потребе да се у Босни и Херцеговини створи атмосфера једнакости и међусобног поштовања, дао сваком конститутивном народу правни механизам којим може заштитити своја права, надлежности, културу и безброј других интереса који се могу сврстати под витални национални интерес, од негативних ефеката који се могу јавити у сложеној држави каква Босна и Херцеговина јесте.

Четврти став, који је уједно и последњи став члана VI, тиче се Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине. Он је веома кратак и јасан: „Одлуке Уставног суда ће бити коначне и обавезујуће“ (Устав Босне и Херцеговине чл. 6. ст. 4.). Ова одредба упућује на обавезност одлука Уставног суда као последње „домаће“ правне инстанце. Она је у потпуности у складу са појмом и суштином Уставног суда као посебног органа власти и као таква представља круну на члан VI Устава БиХ који се тиче Уставног суда.

2. САВРЕМЕНИ ИЗАЗОВИ УСТАВНОГ СУДА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Данас, у 2026. години, Уставни суд Босне и Херцеговине наилази на низ нових, додатних изазова, који својеврсно кумулирају са изазовима са којима је и рођен у Дејтону. Његов легитимитет је изузетно крхак, његове одлуке су и даље спорне на више разина, а његова ефикасност је изузетно ослабљена. Ипак, овакви проблеми

нису почели у 2026. години, већ произилазе како из његових „мана по рођењу“, тако и из његових „дечјих болести“.

Један суштински проблем Уставног суда Босне и Херцеговине заправо јесте његов негативан утицај на суверенитет сопствене земље. Ради сврсисходности самог рада, узећемо да суштински суверенитет у модерном свету заиста постоји и тако избећи даљу дискусију о том питању. Када је реч о самим судијама, већ је било речи о негативном утицају појаве страних судија које бира председник Европског суда за људска права, међутим, када се ово питање стави у маргине данашњице, постоје бројни негативни ефекти ове појаве којих се још нисмо дотакли. Када је Босна и Херцеговина настала, постојала су бројна тела и органи који су имали више или мање значајан утицај, а које су по природи ствари сачињавали и постављали међународни актери. Такво стање произилази из самог Устава, односно мировног споразума чији је он део. Било је потребно, на одређено време, створити стабилне институционалне оквире за живот такве Босне и Херцеговине како се она не би саплела у нови оружани сукоб. Један од тих органа био је и Гувернер Централне банке Босне и Херцеговине. Према уставном тексту: „Први Управни одбор Централне банке сачињаваће Гувернер којег именује Међународни монетарни фонд након консултација са Председништвом, и три члана која именује Председништво, од којих су два из Федерације (један Хрват и један Бошњак који заједно имају један глас) и један из Републике Српске, а сви имају мандат од шест година. Глас Гувернера, који не може бити грађанин Босне и Херцеговине, нити неке од суседних држава, може бити одлучујући у случају изједначеног броја гласова“ (Устав Босне и Херцеговине чл. 7. ст. 2.). Када се овај део Устава сагледа у односу на одредбу Устава која се тиче састава Уставног суда БиХ лако се примећује сличност и аналогија. Међутим, кључна разлика је у томе што данас овакав Гувернер Централне банке више не постоји. Његова функција укинута је у складу са даљим текстом ове уставне одредбе који гласи: „Након тога ће Управни одбор Централне банке Босне и Херцеговине сачињавати пет лица, која именује Председништво на мандат од шест година. Одбор ће именовати Гувернера међу својим члановима са мандатом од шест година“. Поставља се питање зашто састав Уставног суда није измењен аналогно саставу Одбора Централне банке, ако се на неки начин може закључити да је састав та два органа уређен по аналогији, барем када је реч о међународним актерима који и јесу

суштина проблематике. У овом тренутку, корисно је присетити се става 1 (г) члана VI Устава Босне и Херцеговине: „За наименовања послје пет година од првог наименовања судија, Парламентарна скупштина може да законом одреди друге методе избора судија које је изабрао Предсједник Европског суда за људска права“ (Устав Босне и Херцеговине чл. 6. ст. 1.). Ова одредба, дакле, одређује два кључна елемента на основу којих закључујемо да је састав Уставног суда Босне и Херцеговине привременог карактера и да је склон суштинској промени. Та два елемента су дужина мандата и државни орган који треба да промени састав самог суда.

Ипак, тај мандат од пет година траје и данас, тридесет година након потписивања Дејтонског споразума. Питање зашто је то тако политичке је природе и стога се њиме нећемо бавити. Међутим, правне последице опстанка овог уређења јесу правно питање које је вредно даље анализе. Када је реч о самом постављању међународних судија, већ је поменуто да их именује Председник Европског суда за људска права. Када узмемо као чињеницу да је горенаведена одредба замишљена као пролазна, овакав начин постављања судија је сасвим оправдан с обзиром на то да је брз, ефикасан и у потпуности прилагођен приликама у којима се Босна и Херцеговина налазила првих пет година након окончања рата. Ипак, међународне судије постоје и данас и постављају се на исти начин. Проблематика која је на основу тога настала има два кључна елемента:

Прво, чињеница да су судије именоване, а не изабране, указује на потребу да се поступак постављања тих судија максимално убрза, што свакако није модерно ни демократски. „Ово постаје посебно важно имајући у виду да слобода судија има блиску повезаност са избором судија, јер систем избора директно утиче на непристрасност, интегритет и независност судија.“ (Shetreet 1976)

Друго, чињеница да судије именује Председник Европског суда за људска права, а не сам суд, у условима где овај начин избора траје тридесет, а не пет година, оставља простор за доношење одлука под утицајем бројних неформалних канала, као и за различите начине утицаја на појединца које превазилази орган као онај ко доноси одлуке. Да би судије обављале своје функције са интегритетом, оне морају бити професионално компетентне, политички непристрасне и независне од непримерених утицаја. (Blumer 2017)

Следећи проблем који је везан за правне последице опстанка међународних судија тиче се актуелног састава Уставног суда који

не чини девет већ седам судија. Оваква смањена бројност јесте последица напуштања Уставног суда од стране судија из реда представника Републике Српске. Места намењена судијама из Републике Српске остају непопуњена због бојкота именовања нових судија као облика политичког протеста органа Републике Српске против утицаја међународних судија у Уставном суду Бих и мајоризације судија из Републике Српске као последице тог утицаја. Ова политичка криза је, дакле, директна последица опстанка првобитног уређења састава Уставног суда БиХ. Три су кључна елемента овог проблема:

Прво, Уставни суд не ради у пуном капацитету, што практично онеспособљава овај државни орган да у потребној мери доноси одлуке и чува Устав Босне и Херцеговине.

Друго, с обзиром на то да овакав Уставни суд и даље ради, поставља се питање легитимитета самог суда и његових одлука које доноси без судија које бира Република Српска.

И треће, овај проблем додатно продубљује већ крхко питање суверенитета Босне и Херцеговине, с обзиром на то да утицај међународних судија суштински и математички постаје јачи без судија које бира Република Српска.

2.1. Правила Уставног суда БиХ и питање Закона о Уставном суду

Када посматрамо упоредно уставно право, готово свака европска и светска држава има Закон о Уставном суду. Након распада Југославије све државе које су из ње настале похитале су да донесу сопствени Закон о Уставном суду у европском стандарду тог времена. Изузетак је, наравно, била Босна и Херцеговина. Након завршетка крвавог рата који је разорио Босну и Херцеговину, она је била у скоро петогодишњем заостатку у односу на све остале републике тада већ бивше Југославије. Дејтонско решење за Закон о Уставном суду у Босни и Херцеговини било је просто – да не постоји. Тако уставни текст каже: „Суд ће усвојити правила Суда већином гласова свих својих чланова. Судски поступак ће бити јаван и суд ће објављивати образложења својих одлука.“ (чл. 6. ст. 2.)

Основна проблематика Правила Уставног суда Босне и Херцеговине лежи у додатном овлашћењу које она представљају за Уставни суд БиХ, што их ставља на клацкалицу између самосталности Уставног суда као органа и судијске самовоље и мајоризације.

Основна улога уставних судова, према Келзену, јесте такозвано „негативно законодавство.“ (Kelsen 1929) „У овој правој ситуацији Уставни суд својом одлуком утврђује неуставност поједине одредбе закона (или цијели закон) и елиминира је/га из правног поретка тако што, у правилу, након протекла одређеног рока такве одредбе престају важити, а у остављеном року законодавац неуставне одредбе замијени новим.“ (Тадић 2014)

Горе наведеном одредбом Устава, Уставни суд БиХ добија једну нову улогу – улогу позитивног законодавца. Најпростије речено, Уставни суд БиХ добио је надлежност да сам, мимо других државних органа, регулише сопствени рад и створи императивне прописе који утврђују његово деловање. Овакво решење нарочито добија на значају као још један од изазова Уставног суда БиХ када се узме у обзир заједно са горепоменутом проблематиком састава Уставног суда.

Искористили бисмо прилику да наведемо да овај облик позитивног законодавства Уставног суда БиХ није и једини. У појединим правним ситуацијама, када законодавац не поступи по одређеној одлуци Уставног суда (која произлази из негативног законодавства), не донесе нови закон, а престанком важења побијаног закона настане правна празнина, нарочито када споран закон утиче на владавину права или основна људска права, Уставни суд се може наћи у улози позитивног законодавца. Са овим проблемом Уставни суд се суочио 2004. године, када је донео одлуку којом је утврдио да су неуставни делови законске одредбе којом су утврђени називи појединих градова у Босни и Херцеговини. Том одлуком остављен је рок од шест месеци законодавцу да усагласи своје неуставне одредбе, а након што законодавац то није учинио, Уставни суд је донео одлуку о престанку важења неуставних одредаба. Тако су називи појединих градова престали егзистирати у правном поретку, што је имало бројне последице по људска права грађана који су живели у тим местима јер, примера ради, нису могли прибавити или продужити лична документа на основу којих су остваривали права на лечење, кретање и слично. Тада је Уставни суд донео одлуку којом је привремено утврдио нове називе тих градова и општина (Тадић 2014) и зауставио ову кризу.

Када је реч о правилима Уставног суда БиХ, она су свакако *sui generis* категорија, као и многе категорије везане за Босну и Херцеговину. Она представљају својеврстан супститут Закону о Уставном

суду са једном кључном разликом – да та правила доноси сам Уставни суд БиХ, а не законодавни орган. Питање Закона о Уставном суду у Босни и Херцеговини изузетно је комплексно и из данашњег угла посматрања апстрактно, јер припада питањима категорије „шта би било кад би било“. Само доношење Закона о Уставном суду у Босни и Херцеговини је, из данашње перспективе, врло мало вероватно, узевши у обзир политичке прилике у БиХ, као и правну ситуацију која налаже да би он морао имати статус уставног закона, односно амандмана. Правила Уставног суда БиХ регулишу огромну материју која је сврстана у пет логички повезаних делова: 1) Основне одредбе, 2) Општа правила поступка, 3) Организација Уставног суда, 4) Остале одредбе, 5) Прелазне и завршне одредбе.

Обрађивање комплетне материје коју садрже Правила Уставног суда БиХ било би довољно за посебан рад, те смо одлучили да у овом делу рада посветити пажњу појединим одредбама другог дела правила које су у логичкој вези са целим радом.

Ради лакше обраде даље материје у овом раду, корисно је имати на уму текст Правила Уставног суда који се тиче допуштивности апелације (део 2. чл 18.).

Овако формулисана правила о допуштивности апелације пред Уставним судом стварају чврсту и темељну подлогу, пре свега, за њихову основну функцију – оцену Уставног суда да ли је нека жалба испунила услове да буде предмет оцене уставности, али и за посредну научну анализу допуштивности одлучивања о већ постојећим одлукама Уставног суда БиХ, о којима ће бити речи у наставку рада. Међутим, оно што привлачи посебну пажњу јесте став (2), који се може посматрати из два угла:

Прво, као својеврсна *omnibus* норма која прати отворен, широк и недоречен карактер самог Устава Босне и Херцеговине, што на тај начин сагледано даје оправдање и утемељење овој норми.

Друго, као сувише широк и недоречен текст који оставља огroman простор судијама да у неким ситуацијама делотворно прошире свој утицај и заштите Устав, или пак доносе политичке одлуке које ће се овом нормом, с обзиром на њену недореченост, лако моћи оправдати.

2.2. Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине о Дану Републике Српске

Уставни суд Босне и Херцеговине, од почетка свог рада, донео је око педесет хиљада различитих одлука. У таквом мору одлука читалац ће углавном наићи на добре и на праву утемељене правне текстове чији квалитет махом произилази из субјективног капацитета судија које овај суд чине. Ипак, услед бројних политичких криза и сукоба између конститутивних народа који Босну и Херцеговину прате од њеног настанка, неретка је ситуација да се Уставни суд нађе у позицији да доноси одлуке које решавају сукобе на веома сложенем „политичком ратишту“ Босне и Херцеговине. У таквим ситуацијама, у ранијем тексту описана крхкост и неприлагођеност Уставног суда, као и ширина и недореченост уставних норми и норми које произилазе из Правила Уставног суда БиХ, често доводе до одлука које се најблаже могу описати као спорне.

Такве одлуке могу бити резултат бројних негативних појава политичког система Босне и Херцеговине. Једна од тих појава свакако јесте лакомислено доношење одлука међународних судија, нарочито на пољу националног питања неког од конститутивних народа, с обзиром на чињеницу да међународне судије нису држављани БиХ, нити које њој суседне земље. Самим тим њихова жеља да својом одлуком заштите уставом загарантована права конститутивних народа и њихов национални интерес није утемељена нити на патриотском осећају, нити на жељи за добросуседским односима. У овако постављеној ситуацији, а нарочито узевши у обзир ширину овлашћења страних судија и њихов „status quo“, политички утицај на њихове одлуке је врло лако замислив.

Овако сложена ситуација у Уставном суду БиХ, као и бројност одлука које нису доживеле подршку домаћих судија, доводи до појаве великог броја издвојених мишљења домаћих судија која су неретко квалитетнији правни текстови од саме одлуке. Оно што наводи на овако озбиљан закључак јесте чињеница да се издвојена мишљења неупоредиво мање заснивају на политичким премисама и утицајима у односу на одлуке Уставног суда. Нека од важнијих издвојених мишљења су: Издвојено мишљење о неслагању судије Миодрага Симовића у предмету У-3/13 (Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине [УСБиХ], У-3/13 од 26. новембра 2015. године), Издвојено мишљење о неслагању потпредседника Златка М.

Кнежевића (у истом предмету). Та мишљења показала су да имају много већи значај од некаквог личног алибија судије који мишљење пише. Њихова бројност, квалитет и садржина непосредно су указали на бројне проблеме које носи Уставни суд БиХ, а нарочито обданили проблем међународних судија и њиховог утицаја. Важно је истаћи да издвојена мишљења јесу саставни део саме одлуке иако се од ње суштински разликују и неретко са њом сукобе. Тако су се ова издвојена мишљења у пракси показала као оруђе домаћег судије Уставног суда да на врло специфичан начин истакне лично неслагање и вољу сопственог народа у односу на неутемељену и опасну одлуку једног Уставног суда који чине страни држављани.

Зарад бољег научног утемељења овог рада, и лакшег објашњавања проблематике спорних одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, одлучили смо издвојити и посебно описати одлуку Уставног суда Босне и Херцеговине о Дану Републике Српске из 2015. године, као једну од најинтересантнијих одлука овог суда која је свакако изазвала нарочито опасну политичку кризу у Босни и Херцеговини.

Реч је о одлуци Уставног суда о допуствости и меритуму (Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине [УСБиХ], У-3/13 од 26. новембра 2015. године), у којој Уставни суд одлучује о предлогу тадашњег члана Председништва Босне и Херцеговине из реда бошњачког народа – Бакира Изетбеговића. Уставни суд је на пленарној седници усвојио овај захтев иако му по свему судећи недостаје сама суштина, јер иако се у самом тексту захтева наводи, по Бакиру Изетбеговићу, споран Закон о празницима Републике Српске (Закон о празницима Републике Српске, Службени гласник Републике Српске број 43/07), односно његов члан 3.б), према логици текста захтева за оцену уставности, а касније и одлуке Уставног суда, може се закључити да у овом случају није био неуставан сам закон, већ Свети Стефан као православна слава и „Скупштина српског народа у Босни и Херцеговини“ из 1992. године као историјски факт (Марковић 2017). Дакле, два су кључна елемента овог захтева којима треба посветити нарочиту пажњу:

Прво, подносилац захтева тврди да је спорно то што се на дан обележавања Дана Републике Српске успоставила Скупштина српског народа у Босни и Херцеговини 1992. године без учешћа Бошњака и Хрвата у свом саставу, што према подносиоцу указује

на то да су остали грађани БиХ другачије третирани у односу на Србе у Републици Српској.

Друго, подносилац као спорно истиче и то што се 9. јануара прославља и Свети архиђакон Стефан, као својеврсна црквена свечаност која, према подносиоцу, на тај начин вређа и изоставља друге религијске групе у Босни и Херцеговини. Као додатну проблематику, подносилац је навео чињеницу да православни свештеници активно учествују у церемонији прославе дана Републике Српске. У прилог наведеном подносилац је чак и приложио позивницу на обележавање Дана Републике 9. јануара као својеврсан доказ на којем ће касније Уставни суд БиХ делом утемељити своју одлуку о неуставности.

Многи правници су по доношењу ове спорне одлуке искористили прилику да искажу и образложе своје мишљење. Два текста која су вредна посебног издвајања су текст већ поменутог Ратка Марковића и издвојено мишљење потпредседника Уставног суда Босне и Херцеговине Златка М. Кнежевића (Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине [УСБиХ], У-3/13 од 26. новембра 2015. године).

Ратко Марковић, иначе истакнути правник и судија Уставног суда бивше СФРЈ, врло децидно се изјаснио о ова два кључна елемента одлуке Уставног суда БиХ у својој књизи „Са уставне осматрачнице“ која је у овом раду већ била цитирана. Ратко Марковић сматра да нема уставног суда који не би одбацио овако образложен захтев за оцену уставности једног закона, не улазећи притом у меритум. Када је реч о првом спорном елементу захтева за оцену уставности који се тиче истоветности датума Дана Републике Српске и дана успостављања Скупштине српског народа у Босни и Херцеговини, Ратко Марковић истиче да ниједан уставни суд не може бити надлежан за оцену уставности аката донесених пре ступања на снагу важећег устава. Тако када би уставни суд оцењивао уставност закона који су му претходили и који су применом у стварности произвели одређена правна дејства, од правне сигурности, која је елемент владавине права, ништа не би остало. Са друге стране, када је реч о наводима подносиоца захтева који се тичу прослављања православног празника Светог архиђакона Стефана, Марковић истиче да „уставни суд суди правним актима а не друштвеним фактима“ тако успостављена пракса слављења Светог Стефана није исто што и обавезна правна норма о Светом Стефану као крсној

слави. Закључно, Марковић тврди да ниједан уставни суд не може мењати друштвену и правну историју нити начин обележавања верског обреда. (Марковић 2017)

Златко М. Кнежевић, иначе истакнути правник, дугогодишњи судија Уставног суда БиХ и члан Венецијанске комисије, при доношењу ове одлуке искористио је прилику да напише сопствено издвојено мишљење о овој одлуци које се касније показало као изузетно важан извор и научно становиште. Оно што додаје значају овог издвојеног мишљења, а у вези са ранијим текстом овог рада, свакако јесте део који се тиче допустивости апелације и значаја издвојеног мишљења уопште. Важно је нагласити да судија Златко М. Кнежевић има завидну историју писања издвојених мишљења која су на одређени начин имала огроман правни значај, што свакако доприноси на репутацији овог конкретног издвојеног мишљења. Судија Кнежевић је посебну пажњу посветио питању допустивости, али не у формалном, већ у суштинском смислу јер сматра да се у датој ситуацији требало поћи од питања да ли је Уставни суд уопште надлежан у датој ситуацији. Судија Кнежевић тако сматра да је Уставни суд, суочен са ситуацијом да одлучује о норми која не постоји у закону, али постоји, како то подносилац наводи у пракси, био дужан да одбаци захтев као недопустив јер Уставни суд нема овлашћења да одлучује о нечему чега нема у норми коју преиспитује (Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине [УСБиХ], У-3/13 од 26. новембра 2015. године).

Ова два становишта, иако слична због очигледне инспирације коју је мишљење судије Кнежевића представљало за Ратка Марковића, користе нам као веродостојан „доказ“ тврдњи које су наведене у овом тексту. Сматрамо да ова два становишта веродостојно приказују степен опасности који овакве одлуке Уставног суда БиХ доносе са собом, на начин на који он данас функционише, као и све остале тврдње које прокламује овај текст, а везане су за Устав БиХ и Уставни суд БиХ.

Како бисмо завршили причу о овој спорној одлуци, вредно је осврнути се на данашњицу. Дан Републике Српске – 9. јануар, прославља се, у већој или мањој мери, од доношења ове одлуке све до данас. Та чињеница својеврстан је показатељ да један уставни суд, заиста, не може огласити као неуставан нити историјски факт, нити крсну славу као људску емоцију на шта сваки човек има право, јер уставни судови врше нормативну контролу, а не утврђивање ис-

торијских чињеница (Stone-Sweet 2000). Оно што овде јесте опасно, јесте да се Уставни суд поиграо ватром и људским осећањима, те као „чувар устава“ довео сопствени уставни поредак на ивицу нестанка.

3. БУДУЋНОСТ УСТАВНОГ СУДА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Оно што сматрамо посебно важним, а нарочито из перспективе студента права, јесте питање будућности. Најшире посматрано, према многим правницима, питање уставног судства уопште се у XXI веку налази на нестабилном тлу, и многи сматрају да ће уставни судови изгубити значај и моћ коју су до сада имали. Када је пак реч о Босни и Херцеговини, њен Уставни суд налази се у још незахвалнијој позицији која га прати од његовог настанка па све до данас.

Корисно је кренути испочетка, и кроз анализу будућности проплести сва питања о којима је било речи у овом раду. Наиме, оно што ствара највећи изазов за будућност јесте сам састав Уставног суда БиХ. Једна суверена земља не може размишљати о сопственој будућности када њени грађани нису и господари те будућности. Када је пак реч о Уставном суду, он је као орган показао да, иако је замишљен као пролазно решење, успева да опстане у свом пролазном облику већ пуних тридесет година. Али сама чињеница што Уставни суд као такав постоји и кроз године опстаје не даје оправдање становишту да он не треба да се мења, и да се он неће мењати. Наравно, узевши у обзир тренутну правно–политичку ситуацију у БиХ, таква врста промене је врло мало вероватна, али корисно је, и сматрамо потребно, узети у обзир могућност промене састава Уставног суда БиХ. Као што је већ раније закључено, Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине Уставом је овлашћена да, након пет година од именовања првих судија, промени начин избора судија у Уставном суду БиХ. Та уставна одредба, иако на први поглед може деловати као одредба са посредним значењем, у својој суштини то није јер садржи два кључна елемента која поткрепљују ту чињеницу: мандат првих судија и орган који треба да мења те судије. Сложена политичка ситуација довела је до тога да такву врсту промене Босна и Херцеговина није доживела од Дејтона. Дошло је до ситуације у којој су се грађани Босне и Херцеговине, условно речено, навикли на сталност пролазног решења састава

Уставног суда. Оно што је овде нарочито опасно јесте негативан утицај протекла времена који може довести до тога да се ова одредба члана VI Устава БиХ једноставно заборави те да у непрекидном политичком сукобу између три конститутивна народа међународне судије постану саставни део уставноправног живота у Босни и Херцеговини. На основу свих доступних чињеница и свих приложених доказа, најједноставније, а уједно и најефикасније решење за проблематику састава Уставног суда Босне и Херцеговине заправо јесте доследна примена одредбе самог Устава којом се прокламује да Парламент, као законодавни орган, према сопственом начину рада који се показао као ефикаснији, уреди састав Уставног суда према потребама три конститутивна народа, а свакако у најбољу корист Босне и Херцеговине. У таквим условима, из свега наведеног произилази да би Уставни суд и даље имао девет судија, с обзиром на позитивне ефекте такве бројности, али изабраних тако да шест судија бира Федерација БиХ, а троје судија Република Српска, разуме се, уз примену начела конститутивности народа. Наравно, могло би се отићи и корак даље те тако говорити о примени система подељених надлежности када је реч о избору судија у Босни и Херцеговини. Тако би у једној фиктивној ситуацији Председништво предлагало одређени број судија Парламенту од којих он бира троје, Парламент исто тако Председништву, а Високи савет судства пак на посебан начин бира још троје. Разуме се да у БиХ већ постоји систем избора заснован на принципу подељених надлежности, али у овој фикцији реч је о систему који најпре личи на оне у Србији и Италији. Ова фикција је ипак од мањег значаја с обзиром на сличне нестабилности које прате поменуте органе Босне и Херцеговине, а нарочито Председништво и Високи савет судства.

При свакој предикцији будућности, изузетно је значајно узети у обзир различите ставове различитих актера у конкретном друштву. Тако и у Босни и Херцеговини постоје они који као најбоље решење заправо виде опстанак оваквог састава и организације Уставног суда из простог разлога што у овом раду наведене чињенице не виде као проблем, већ напротив, као позитивну појаву. Припадници таквих струја сматрају тренутну ситуацију јединим могућим решењем за Босну и Херцеговину и из одређене врсте предострожности прибегавају међународном интервенционизму као трајном решењу, ма колико оно било неефикасно и на крају дана неправедно.

Оно што би будућност могла и требала да носи, а када је реч о Уставном суду Босне и Херцеговине, свакако јесте доношење закона о Уставном суду који би на својеврстан начин заменио или барем допунио Правила Уставног суда чија је проблематика већ објашњена у овом раду.

Коначно, све наведено, упућује на један врло прост закључак: у комплексним и благонепријатељским политичким односима који владају у Босни и Херцеговини, а узевши у обзир надмоћ политичког деловања у односу на право, сваки облик промене на плану уставног судства у Босни и Херцеговини зависи од овако несигурне политичке ситуације. Тако је врло тешко поверовати да се позитивна промена уставног судства може догодити без престанка хостилитета између политичких струја у БиХ које су уз то обојене симбиозом патриотизма, вероисповести и у крајњем случају национализма. Такав однос права и политике није ништа ново. Право као садржински повезана и логична целина у природном је сукобу са политиком која са друге стране као битан препознаје само сопствени циљ и према њему стреми без икаквог обзира. Тако је, нажалост, ово још један показатељ да је право у сукобу са политиком и даље вечити губитник (Марковић 2017).

ЛИТЕРАТУРА

Тадић, Огњен. 2025. Дејтонско право. Бањалука: Службени гласник Републике Српске.

Тадић Мато. 2014. „Уставни суд између негативнога законодавца и позитивнога активизма“. Мато Тадић (ур.), Уставни суд између негативнога и позитивнога законодавца (стр. 225-230). Сарајево: Уставни суд Босне и Херцеговине.

Марковић, Ратко. 2017. Са уставне осматрачнице. Београд: Библиотека политика и друштво.

Петров, Владан. 2025. Уставно право. Београд: Издавачки центар Правног факултета.

Ademović, Nedim, Marko, Joseph i Marković, Goran. 2012. *Ustavno pravo Bosne i Hercegovine*. Sarajevo: Fondacija Konrad Adenauer.

Davies, Celia, Zulueta-Fuelscher, Kimana, Welikala, Asanga, Bisarya, Sumit i Bell, Christine, ur. 2015. "Interim Constitutions in Post-Conflict Settings" Stockholm: International IDEA.

Bulmer, Elliot. 2017. *Judicial appointments International IDEA Constitution-Building Primer 4*, Stocholm: International Institute for Democracy and Electoral Assistance.

Kelsen, Hans.1929. *Wesen und Entwicklung der Staatsgerichtsbarkeit*. Berlin: Verlag von Julius Springer.

Shetreet, Shimon. 2013. *Judges on Trial*. Amsterdam: North-Holland Publishing Company.

Stone Sweet, Alec. 2000. *Governing with Judges: Constitutional Politics in Europe*. Oxford: Oxford University Press.

Venice Commission, The Composition of Constitutional Courts, (CLD-STD(1997)020-e), Council of Europe – European Commission for Democracy trough Law, 1997.

ИЗВОРИ ПРАВА

Анекс IV Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини, „СЛ. гласник БиХ“, број 25/2009.

Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, Службени гласник БиХ, број 2022/14

Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине У-3/13 од 26. новембра 2015. године, доступно на: https://www.ustavnisud.ba/uploads/odluke/_bs/U-3-13-1017392.pdf (приступљено 12.1.2026.).

Закон о празницима Републике Српске, „Службени гласник Републике Српске“ број 43/2007.

ИНТЕРНЕТ ИЗВОРИ

Clinton, Bll, Britannica Editors. (n.d.). Dayton Accords. *Encyclopaedia Britannica*. <https://www.britannica.com/event/Dayton-Accords> (2.1.2026.)

Николић, Алекса и Петров, Владан. Прилог расправи о правној природи Високог представника у Босни и Херцеговини. <https://mnsisc.pf.unibl.org/2025/aleksa-nikolic-vladan-petrov-prilog-raspravi-o-pravnoj-prirodi-visokog-predstavnika-u-bosni-i-hercegovini.pdf> (6.5.2026.)

Maksim Bojić

THE INSTITUTIONAL AND LEGAL FRAMEWORK AND THE POLITICAL-LEGAL SPECIFICITY OF THE CONSTITUTIONAL COURT OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

Resume

This paper is devoted to the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina as an institution established by Annex IV of the General Framework Agreement for Peace in Bosnia and Herzegovina, more commonly known as the Constitution of Bosnia and Herzegovina. Within the scope of this paper, we shall seek to acquaint the reader with the fundamental theoretical aspects of the constitutional adjudication system of Bosnia and Herzegovina and, on that basis, devote particular attention to the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina, including all of its specific features and challenges. The analysis proceeds from its establishment, through its current difficulties, and concludes with a constructive critique of the foregoing, with a view to formulating questions that may indicate possible solutions for the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina and, consequently, for Bosnia and Herzegovina as a whole.

Furthermore, throughout the paper, reference will be made to the Dayton Peace Agreement in order to elucidate for the reader the origins of the issues surrounding constitutional adjudication in Bosnia and Herzegovina. This will be approached from the perspective of fundamental theoretical and comparative legal characteristics of constitutional courts in general, such as their composition, the number of judges, decision-making procedures, and related matters. At the same time, the paper will include a dedicated analysis of one of the most controversial decisions of the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina, with the aim of illustrating the practical significance of such legal acts, as well as their distinctive political impact on the current legal and political circumstances in Bosnia and Herzegovina.

Keywords: Constitution of Bosnia and Herzegovina; General Framework Agreement for Peace in Bosnia and Herzegovina; Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina; constitutional adjudication; Rules of the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina.

Достављено: 23.7.2026.

Прихваћено: 7.9.2026.